

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: martin.buchtik@soc.cas.cz

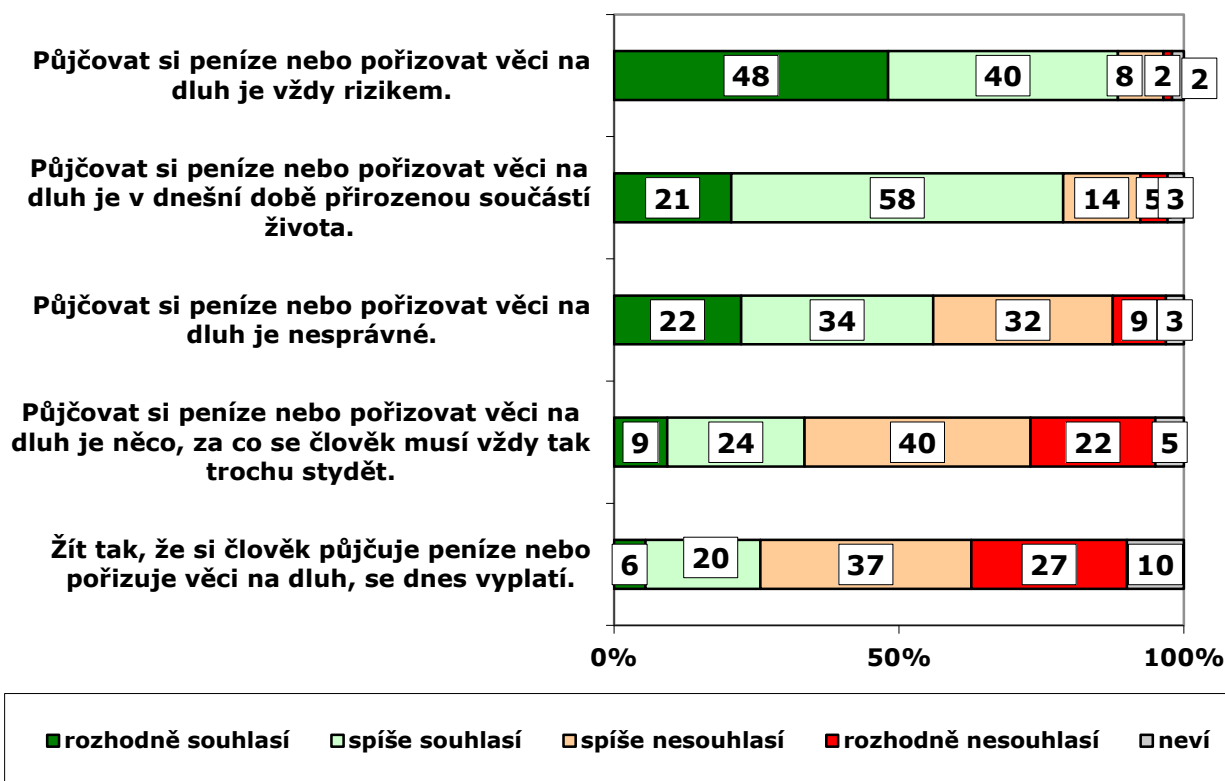
Názory obyvatel na přijatelnost půjček

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2012, v12-02</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v. v. i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>6. – 13. 2. 2012</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1054</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>ER.35, ER.36, ER.41</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>14. března 2012</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Martin Buchtík</i>

V únoru roku 2012 jsme v rámci pravidelného výzkumu Naše společnost zjišťovali názory obyvatel na zadlužování běžných lidí, a to jak obecně, tak v konkrétních oblastech. Dále jsme zkoumali obecný postoj k vytváření si finanční rezervy na nečekané výdaje.

Výsledky ukazují, že obyvatelé České republiky považují půjčování si peněz, respektive pořizovat si věci na dluh, za přirozenou součást života. S takovým tvrzením totiž souhlasí 79 % z nich (21 % rozhodně souhlasí a 58 % spíše souhlasí). S tím, že půjčky představují riziko, souhlasí 88 % dotázaných, prakticky polovina (48 %) určitě souhlasí, dalších 40 % spíše souhlasí. S výrokem, že žít tak, že si člověk půjčuje peníze nebo pořizuje věci na dluh, se dnes vyplatí, souhlasí 26 % dotázaných (a jen 6 % určitě souhlasí), naopak převažuje nesouhlasné stanovisko (64 %). Že je nesprávné půjčovat si peníze nebo pořizovat si věci na dluh, si myslí více než polovina dotázaných (56 %), naopak 41 % s tímto výrokem nesouhlasí. Výrok o tom, že lidé by se měli za půjčování si peněz nebo pořizování věcí na dluh stydět, podpořila celkem třetina dotázaných (9 % rozhodně souhlasí + 24 % spíše souhlasí). Přehled výsledků nabízí graf 1.

Graf 1: (Ne)souhlas s výroky o zadlužování lidí (v %)¹

Položky jsou řazeny sestupně podle dosaženého skóre souhlasných odpovědí.

Soubor dotázaných se názorově rozdělil především podle věku. S rostoucím věkem roste i kritický postoj k zadlužování domácností a jednotlivců. Tři čtvrtiny lidí starších šedesáti let si myslí, že mít dluhy je nesprávné, mezi mladšími (15-29 let) je to jen necelá polovina. Obdobně hovoří i o tom, zda by se měli lidé za dluhy stydět. Tam jsou rozdíly mezi mladšími respondenty od patnácti do dvaceti devíti let a staršími šedesáti let ještě výraznější (18 % ve věkové kategorii 15-29, 50 % v kategorii 60 a více let).

Stejnou sadu výroků jsme dotazovali i před dvěma lety, v roce 2010. Zjištění jsou velmi podobná jako při předchozím dotazování. K posunu došlo v názoru, že půjčovat si peníze na dluh je nesprávné. S tímto výrokem v únorovém šetření z tohoto roku souhlasilo 56 % dotázaných, v roce 2010 to bylo 49 %. Detailní srovnání můžete vidět v tabulce č. 1.

¹ Znění otázky: „Nyní Vám přečtu několik výroků o půjčování si peněz nebo pořizování věcí na dluh. U každého mi prosím řekněte, nakolik s ním souhlasíte či nesouhlasíte.“ (plné znění výroků viz graf č. 1)

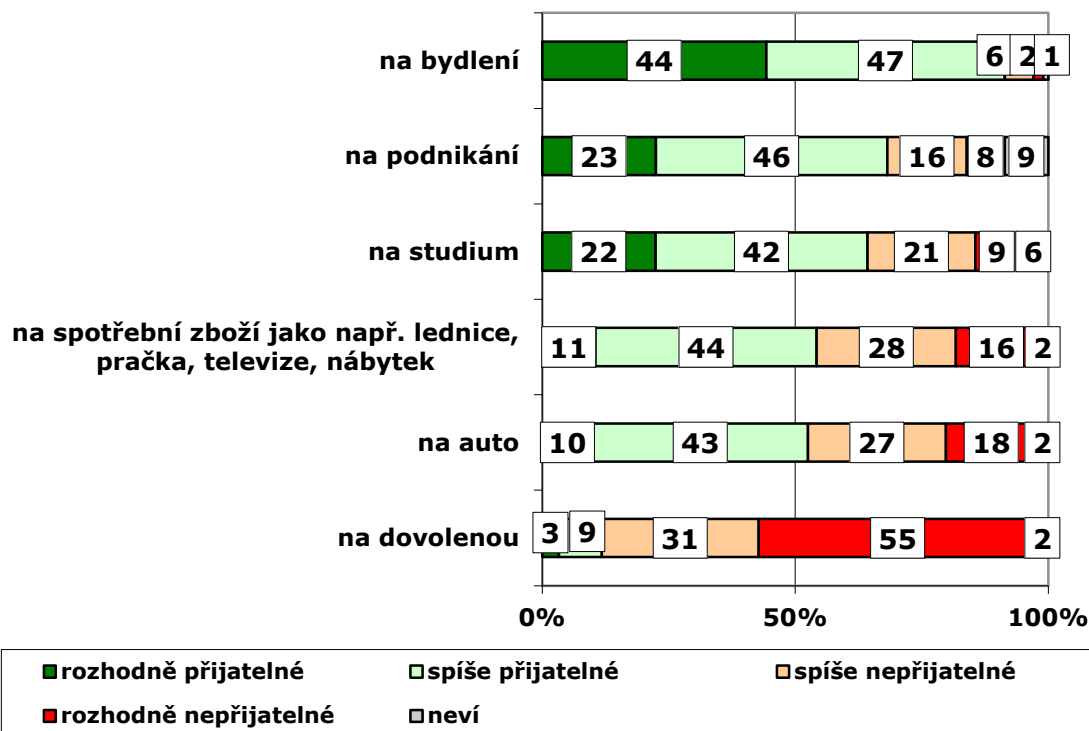
Tab. 1: (Ne)souhlas s výroky o zadlužování lidí (v %) – časové srovnání

	2010	2012
	souhlasí/ nesouhlasí	souhlasí/ nesouhlasí
Půjčovat si peníze nebo pořizovat věci na dluh je vždy rizikem.	87/11	88/10
Půjčovat si peníze nebo pořizovat věci na dluh je v dnešní době přirozenou součástí života.	81/17	79/19
Půjčovat si peníze nebo pořizovat věci na dluh je nesprávné.	49/49	56/41
Půjčovat si peníze nebo pořizovat věci na dluh je něco, za co se člověk musí vždy tak trochu stydět.	30/66	33/62
Žít tak, že si člověk půjčuje peníze nebo pořizuje věci na dluh, se dnes vyplatí.	26/61	26/64

Kromě názorů na problematičnost zadlužování byly zjišťovány i postoje k tomu, na co je přijatelné či nepřijatelné půjčovat si peníze. V největší míře jsou akceptovány půjčky na bydlení, které jsou přijatelné pro 91 % obyvatel, v o něco menší míře, ale stále většinově, i půjčky na podnikání a na studium, se kterými souhlasí zhruba dvě třetiny lidí. Rozdělena je veřejnost u půjček na spotřební zboží a na auto, kde je zhruba polovina akceptuje, pro podobný podíl občanů jsou ovšem nepřijatelné. Silná nechuť je viditelná u půjčky na dovolenou, která je nepřijatelná pro 86 % obyvatel, přičemž tento postoj je poměrně vyhraněný. O něco více než polovina (55%) populace totiž volí krajní variantu odpovědi *rozhodně nepřijatelné*. (detailně viz graf 2)

Obdobně jako u obecných postojů k zadlužování a půjčkám, dochází k diferenci rozdílů hlavně mezi různými věkovými skupinami. Pro starší lidi, a především ty nad 60 let věku, jsou půjčky o něco méně přijatelné, naopak pro lidi do třiceti let jsou půjčky víc přijatelné (to se týká především půjček na vzdělání, bydlení a auto). Další rozdíly se týkají půjček na vzdělání: lidé s vyšším vzděláním více akceptují půjčky na vzdělání, to samé platí pro lidi s deklarovanou vyšší životní úrovní (poznamenejme, že vzdělání a životní úroveň jsou poměrně úzce provázané ukazatele). Například lidé s dobrou životní úrovní akceptují půjčky na vzdělání v 73 % případů, lidé se špatnou životní úrovní v 54 %.

Graf 2: Přijatelnost či nepřijatelnost půjčování si peněz v následujících případech²

Položky jsou řazeny sestupně podle dosaženého skóre souhlasných odpovědí.

Jak je vidět z časového srovnání, mínění o přijatelnosti půjček se za poslední rok výrazně nezměnilo, došlo jen ke zvýšení přijatelnosti půjček na bydlení. Ve srovnání s rokem 2010 jde stále o pokles, zejména pak u názorů na přijatelnost půjček na studium (o 9 procentních bodů). V případě půjčování si na dovolenou zůstalo mínění v zásadě stejné, ovšem v tomto případě již bylo odmítání takové půjčky značně silné v předchozích šetřeních.

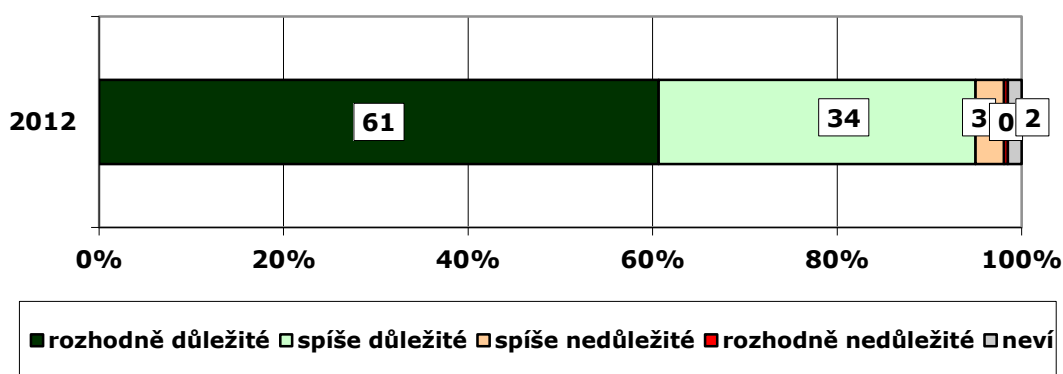
Tab. 2: Přijatelnost či nepřijatelnost půjčování si peněz v následujících případech (v %) – časové srovnání

	2010 přijatelné/ nepřijatelné	2011 přijatelné/ nepřijatelné	2012 přijatelné/ nepřijatelné
na bydlení	92/7	83/15	91/8
na podnikání	71/20	67/25	69/24
na studium	73/22	64/30	64/30
na spotřební zboží jako např. lednice, pračka, televize, nábytek	61/38	51/47	55/44
na auto	60/38	50/47	53/45
na dovolenou	15/81	13/85	12/86

² Znění otázky: „Je podle Vás přijatelné či nepřijatelné půjčovat si peníze v následujících případech? a) Na bydlení, b) na studium, c) na spotřební zboží jako např. lednice, pračka, televize, nábytek, d) na auto, e) na dovolenou, f) na podnikání.“ Varianty odpovědí: rozhodně přijatelné, spíše přijatelné, spíše nepřijatelné, rozhodně nepřijatelné.

Co se týče postoje k rodinným financím, naprostá většina veřejnosti starší 15 let (95 %) je přesvědčena o důležitosti vytváření si finanční rezervy na nečekané výdaje. Jak je vidět z časového srovnání, vědomí o důležitosti vytváření si finanční rezervy zůstává neměnné, tento postoj je tedy jeden z těch pevně ukotvených (viz graf 3 a tabulka 3).

Graf 3: Mínění o důležitosti vytváření si rezervy v rodinných financích na nečekané výdaje³

Tab. 3: Mínění o důležitosti vytváření si rezervy v rodinných financích na nečekané výdaje (v %) – časové srovnání

	2010	2011	2012
	důležité/ nedůležité	důležité/ nedůležité	důležité/ nedůležité
Důležitost vytváření si rezervy v rodinných financích na nečekané výdaje	93/5	92/6	95/4

O rozdílech z hlediska sociodemografických charakteristik, vzhledem k rozložení odpovědí je možné hovořit především v souvislosti s rozhodností vyjádřeného názoru. Rozhodnost odpovědí (varianta rozhodně důležité) o důležitosti stoupá společně s věkem (byť celkový součet variant *rozhodně a spíše důležité* zůstává velmi podobný u všech věkových kategorií). Z hlediska životní úrovně, jsou to lidé s dobrou životní úrovní, kteří kladou větší důraz na důležitost vytváření si finanční rezervy, o něco méně rozhodnosti je u lidí, kteří deklarují, že jejich životní úroveň je ani dobrá, ani špatná, nejméně u těch se špatnou životní úrovní.

³ Znění otázky: „Je podle Vás důležité nebo nedůležité vytvářet si v rodinných financích rezervu pro nečekané případy, kdy bude třeba většího vydání než je obvyklé?“ Varianty odpovědí: rozhodně důležité, spíše důležité, spíše nedůležité, rozhodně nedůležité.